

Geachte heer Boutmans

Hugo Claus heeft ooit een stuk geschreven dat Het leven en de werken van Leopold II heet. Het doek gaat open en we zien de lijkst van onze bebaarde vorst, omgeven door witte bloemen. Er staat ook een treurende militair op de bühne en een oude neger met één arm en één oor die later Bongo-Bongo blijkt te heten. De rouwklacht van de generaal wordt doorbroken door het geklater van Bongo-Bongo die doodgemoederd op de Belgische bloemen begint te pissen. Even later richt de oude neger zijn onstuitbare waterstraal op de kist van Leopold II en zijn wateren duurt ongenadig lang. De militair trekt amechtig zijn pistool maar de dreigende blik van Bongo-Bongo doet hem terugdeinzen. Ten einde raad begint de generaal hem in een onvervalste Suske en Wiske in Kongo-stijl toe te spreken: "Ik bedoel: Koning dood. Koning geen water nodig van Bongo-Bongo. Koning kan niet meer bloeien." "Ah", zegt Bongo-Bongo en hij houdt meteen op met pissen. Ziedaar de verhouding tussen België en Kongo en het belang van onze gemeenschappelijke geschiedenis in een notedop.

Claus maakt de laatste tijd geregeld zijn ongenoegen kenbaar over het feit dat zijn stukken nog nauwelijks worden opgevoerd door de betere theatergezelschappen en ik kan me voorstellen dat dat pijn kan doen. Maar het is evenzeer zo dat bij sommige stukken van Claus de walm van een verloren gegane tijdsgeest je toe komt waaien zodra je zijn verzameld theaterwerk openslaat. Het leven en de werken van Leopold II is geschreven in 1971 en het getuigt nogal van een gedateerd engagement, van een kwajongensachtig schoppen in de kloten van het establishment.

Tegelijk – en het is daarom dat ik u lastig val met heel dit exposé – gaat dit stuk over ons omgaan met onze vaderlandse geschiedenis, meer bepaald over ons koloniaal en postkoloniaal verleden en dat blijkt de laatste maanden opnieuw bijzonder actueel geworden. Toen in 1996 Congo in crisis uitkwam, het vorige boek van Ludo De Witte, schreef uitgerekend Manu Ruys in De Standaard dat er nog nooit een "gewetensonderzoek" is gekomen over wat wij allemaal hebben uitgevreten op dat zogenaamde "zwarte continent". Nu vind ik het van een perverse ironie getuigen dat die Grote Witte Manitoe van een Manu Ruys in de fuckin' Standaard oproept voor een mea culpa maar kom: we leven nu in het jaar 2000 en dankzij deze paarsgroene regering staat er een commissie Lumumba op de sporen. Ik vind dat du jamais vu en ik ben – ik zal het maar toegeven – zelfs enigzins trots op dit land voor deze stap.

In de schitterende film American Beauty die onlangs werd uitgebracht wordt er ergens een opmerking gemaakt die wel geschreven lijkt voor dit land: Never underestimate the power of denial – Onderschat nooit de kracht van het

negeren. Nog niet zo heel lang geleden leek dit motto wel het grafschrift te zijn voor het departement waar u nu mee belast bent. Never underestimate the power of denial – er was een artikelenreeks van een hardnekkig journalist voor nodig om een organisatie zoals ABOS definitief de nek om te draaien en onze ontwikkelingssamenwerking door een lichtjes andere bril te zien en nogal rigoreus te scheiden van het departement Buitenlandse Handel.

Ik hoop dat die witte olifanten zoals psychedelische ontziltingsinstallaties eindelijk tot het verleden behoren en uw voorganger Reginald Moreels écht als een chirurg heeft opgetreden – hoe tureluurs ik soms ook werd wanneer hij zijn medische metaforenwinkel nog maar eens bovenhaalde. Ik hoop het maar ik weet het niet. Mag ik daarom zo vrij zijn om andere metaforen van u te verwachten? Wat komt er na al die opengesneden abcessen, het slagersmes van de chirurg en het hygiënisch onderzoek? Ik heb al wel een en ander in de media opgevangen van wat u van plan bent en dat doet mij besluiten dat de sterren gunstig staan maar toch.

Door de Lumumba-commissie wordt onze ontwikkelings-samenwerking met Kongo plots gekleurd door het verleden en het verlangen van enkele verlichte geesten om met een schone lei te herbeginnen. Ik denk dat het woord “ontwikkeling” in “ontwikkelingssamenwerking” dan evenzeer op onszelf mag slaan, hoe zelfingenomen dat misschien ook klinkt. We moeten wat meer “ontwikkeld” met ons verleden omspringen en dat betekent niet dat we stijf van het schuldgevoel en op kousenvoeten en met toegeknepen billen hier en daar wat projecten moeten ondersteunen. Enkele feiten uit onze recente geschiedenis moeten onder ogen worden gezien en dan ben ik niet enkel bezig over de moord op Lumumba maar ook en vooral over de tragikomische avonturen van de ABOS-boys. Ik denk dat dat soort “ontwikkeling” een echte mentaliteitsverschuiving kan teweeg brengen. Wie weet worden we er zelfs een stukje volwassener van en dat kan het binnenlandse politieke klimaat alleen maar deugd doen. Ik vind, beste meneer Boutmans, – en dat zal u waarschijnlijk niet ontkennen – dat u op een ongelofelijk belangrijk departement zit. Louis Michel vindt dat ook, hij wou het zelfs bijna van u afpakken in het begin (of heb ik dat nu weer verkeerd begrepen?).

De manier waarop een land zich engageert voor internationale solidariteit en zich profileert op het gebied van zijn ontwikkelingsbeleid, zegt heel veel over het land zelf en waar haar prioriteiten liggen. Dus uiteraard moet we naar die 0,7 procent van het BNP – het is een regelrechte schande dat dat nog altijd niet gebeurd is – en moet die 0,7 procent op een intelligente manier gebruikt worden. Want onze blik naar buiten is evenzeer een blik naar binnen. Het zou misschien leuk zijn voor de literatuur maar het zou toch tamelijk wrang blijken wanneer binnen dertig jaar een toekomstige Claus nog maar eens pissende negers moet opvoeren in een hedendaags stuk over de verhouding tussen Noord en Zuid. Niet enkel de negentiende eeuw is voorbij maar nu ook al de twintigste. Meneer Boutmans, doe alstublieft uw best.

Met vriendelijke groeten
Jeroen Olyslaegers